

УДК 378.147:827.161.2–1 ШЕВ

РОЗВИТОК НАУКОВО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТА ВНЗ В КОНТЕКСТІ ЛІТЕРАТУРНОЇ СПАДЩИНИ Т. Г. ШЕВЧЕНКА**Грона Н. В.**

У статті автор аналізує особливості організації науково-творчої роботи студентів вищих навчальних закладів. Доводить думку, що сьогодні вже недостатньо лише поєднувати педагогічну спрямованість діяльності тільки з науково-пошуковою активністю, важливо й те, на якому ментально-духовному тлі це відбувається, наскільки майбутній фахівець здатний проявляти моральний професіоналізм і творчість.

Автор висвітлює проведення такої роботи в ході вивчення літературного доробку Т. Г. Шевченка, зокрема організації проектної діяльності.

Ключові слова: творчість, наукова робота, науково-пошукова активність, проектна діяльність, рефлексивний коментар.

В статье автор анализирует особенности организации научно-творческой работы студентов высших учебных заведений. Доказывает мысль, что сегодня уже недостаточно только сочетать педагогическую направленность деятельности только с научно-поисковой активностью, важно и то, на котором ментально-духовном фоне это происходит, насколько будущий специалист способен проявлять моральный профессионализм и творчество.

Автор освещает проведение такой работы в ходе изучения литературного наследия Т. Г. Шевченко, в частности, организации проектной деятельности.

Ключевые слова: творчество Т. Г. Шевченко, научная работа, научно-поисковая активность, проектная деятельность, рефлексивный комментарий.

The author of this article analyzes the peculiarities of the organization of the scientific and creative work of the students of higher educational institutions. She proves the idea that it is no longer enough just to combine the pedagogical orientated activity with the scientific-search activity. The mentally spiritual background and the ability of the future professional to show the moral professionalism and creativity are also important. The author illustrates such work during her study of the literary heritage of Taras Shevchenko and in particular in the organization of different project activities.

Key words: creativity, scientific work, scientific-search activity, the project activity, reflective comment.

Сучасний розвиток суспільства, переведення його в якісно новий стан, забезпечення докорінного реформування держави залежать від діяльності конкретних соціально-активних особистостей, від молодішої генерації. З цього випливає, що XXI століття – це епоха виходу молоді на арену свідомої творчості, а вища школа повинна створювати передумови для формування індивідуального світогляду та інтелектуальної мобільності студентів, розвитку їхніх творчих здібностей.

Проблемам професійної підготовки фахівців у вищій школі завжди приділялася належна увага (І. Зязун, В. Кремень, Н. Ничкало, О. Савченко, С. Сисоєва, О. Сухомлинська та ін.).

У зв'язку з сучасним станом суспільства, з необхідністю формування професійної компетенції фахівця з урахуванням галузевих особливостей виробництва; з посиленням ролі людського чинника в забезпеченні ефективності виробництва, реалізації завдання конкурентоспроможності випускників ВНЗ України; з обов'язковістю впливу на особистісний розвиток і професійне зростання майбутніх фахівців, формування в них потреби та здатності неперервної самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку й самоствердження великого значення набуває розвиток творчості випускників вищої школи [3, с. 41].

Сьогодні вже недостатньо лише поєднувати педагогічну спрямованість діяльності тільки з науково-пошуковою активністю, важливо й те, на якому ментально-духовному тлі це відбувається, наскільки майбутній фахівець здатний проявляти моральний професіоналізм і творчість. Гуманістична парадигма передбачає концентрування навчального процесу не на навчальній дисципліні, а на особистості студента, його професійному становленні й особистісному зростанні.

Таким чином, сучасний викладач повинен створювати для студентів середовище, “де з найбільшим напруженням своїх внутрішніх духовних сил людина зможе досягти найбільших успіхів” [5, с. 94] та “повністю задовольняти індивідуальні інтереси й нахили” [5, с. 138].

Поняття “творчість” передбачає продуктивну людську діяльність, здатну продовжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення. В. О. Сухомлинський називає творчість “однією з ділянок педагогічної цілини” [5, с. 565].

Педагог вважає, що “справжній педагогічній творчості властиві риси дослідження, творчого узагальнення своєї праці” [4, с. 16]. В. О. Сухомлинський творчість трактує як могутній стимул духовного життя. Відсутність творчого начала в духовному житті не зацікавлює навчанням [4, с. 565]. Поєднання наукової та творчої діяльності вчить майбутнього фахівця бути здобувачем знань, розвиває індивідуальні нахили, розкриває обдарування і талант кожного, учить правильно оцінювати свою роботу, постійно самовдосконалюватися.

Особливої уваги сьогодні потребує науково-творча діяльність у контексті вивчення української мови, літератури, теорії літератури. І зокрема, у ході вивчення літературного доробку Т. Г. Шевченка. Адже поет відібрав від загальнонародної мови все найбільш істотне і яскраве, розкрив у своїй творчості багатство, гнучкість, красу та милозвучність українського слова, що сприяє розвитку нових читацьких вражень. А вдумливе, уважне читання, без упереджень, допоможе проникнути в глибину літературних рядків поета, зрозуміти його автентичність, нюанси реалії тієї доби.

Завданням статті є визначення поняття науково-творчої роботи студентів ВНЗ, окреслення її основних структурних компонентів та застосування її під час роботи із творами Т. Г. Шевченка. **Метою статті** є висвітлення питання ефективного використання літературної спадщини Т. Г. Шевченка для розвитку науково-творчого потенціалу студента ВНЗ.

Завдяки участі в науково-творчій роботі студент формує навички роботи з різноманітними інформаційними джерелами, здобуває вміння організовувати наукові гуртки школярів та керувати їхньою діяльністю.

Такою творчою працею можна можна вважати проектну діяльність, яка створює умови для творчої самореалізації учнів, підвищує мотивацію до навчання, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей. Метод проектів є інноваційною педагогічною діяльністю, яка спрямована на оволодіння різними способами творчої, дослідницької, експериментальної діяльності, духовне та професійне становлення особистості через активні дії і створення суб'єктом власної стратегії навчання, коли увага переноситься на процес набуття школярами знань, умінь, навичок, життєвого досвіду, що трансформується в компетенції. За своєю сутністю робота над проектом має інноваційний характер: вимагає від учнів застосовувати нові знання, спираючись на засвоєний раніше матеріал; виробляє вміння діяти і приймати рішення самостійно чи в складі команди та розв'язувати конфлікти; шукати, компонувати та застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел, використовуючи сучасні технології для виконання конкретних завдань; розвиває критичне мислення та прагнення до творчості, саморозвитку; формує бажання і здатність самостійно вчитися [2].

Метод проектів є педагогічною технологією, яка відображає реалізацію особистісно зорієнтованого підходу в освіті (саме педагогічною технологією, хоча у назві технології використовують слово “метод”), сприяє формуванню вміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя людини постіндустріального суспільства. Поняття “проект” в останні роки активно ввійшло в практику освіти. Воно виступає як у ролі ефективного методу навчання учнів, так і в якості форми

організації інноваційно-розвивального освітнього середовища навчального закладу чи всієї регіональної системи освіти в Україні. Робота над проектом проходить у кілька етапів:

Організаційно-ознайомлювальний етап

Визначення теми, мети проекту.

Вибір джерел інформації.

Визначення творчої групи.

Поділ на робочі групи (соціологи, мовознавці, методисти, енциклопедисти).

Визначення виду продукту проекту.

Створення візитної картки проекту.

Концептуальний етап

Планування роботи в групах.

Змістовий етап

Проведення дослідження, наприклад, соціологи, мовознавці, методисти, енциклопедисти

Заключний етап

Обговорення результатів.

Рефлексивний коментар.

У ході виконання проекту я:

Дізнався:

Зрозумів:

Навчився:

Найбільший мій успіх:

Найважчим для мене виявилось:

Не знав, а тепер знаю:

Не вмів, а тепер умію:

Студенти, досліджуючи літературну творчість Т. Г. Шевченка працювали над проектом “Тарас Шевченко – постать феноменальна” (С. Васильченко). Ми створили паспорт проекту:

Ключове запитання

Хто є Тарас Григорович Шевченко для українського народу?

Навчальні запитання

Хто такий Т. Г. Шевченко?

Який вклад Тараса Григоровича в українську культуру?

Який зв'язок Т. Г. Шевченка з Прилуччиною?

Як вшановують пам'ять великого Кобзаря?

Проблемні запитання

Чому різні моменти долі Кобзаря “набрали значення великих символів для українського народу в його історії”?

У чому проявився малярський талант поета?

Який вклад Тараса Григоровича в розвиток української фольклористики?

Як розумієте слова “Шевченко понад часом”?

Мета проекту: дослідити багатогранність таланту великого Кобзаря.

Завдання проекту:

- розкрити нові грані постаті Т. Г. Шевченка, які ще більше увиразнили б уяву студентів про особистість поета і стали ще одним доказом його феноменальності, глибше осмислити творчість великого Кобзаря;

- розвивати здатність бачити об'єкт усебічно, виділяти його істотні ознаки, установлювати відношення і причинно-наслідкові зв'язки;

- виховувати потребу в спостереженні, формувати ціннісні орієнтири, особистісний досвід творчої діяльності;

- удосконалювати культуру мовлення та навички зв'язного мовлення.

Кінцевий продукт

– Біографи досліджували життєвий і творчий шлях Т. Г. Шевченка (презентація “Жива душа народна, жива, неподоланна!” О. Довженко).

– Мистецтвознавці досліджували мистецьку спадщину Кобзаря (презентація “Малярства – це німа поезія, а поезія – промовисте малярство” Леонардо да Вінчі).

– Кореспонденти проводили опитування, як студенти знають і розуміють творчість поета (анкетування, обробка результатів, бюлетень).

– Фольклористи досліджували тему “Тарас Шевченко і фольклор” (тематична збірка).

– Літератори видавали газету, проводили літературну гру “Найкращий знавець творчості Т. Г. Шевченка”.

Організована таким чином науково-творча діяльність передбачає озброєння студентів методологією дослідницької роботи, сприяє не лише поглибленню й розширенню знань, а й збагачує світогляд студентської молоді, стимулює розвиток самостійності, творчого потенціалу, інтелектуальних здібностей кожної особистості.

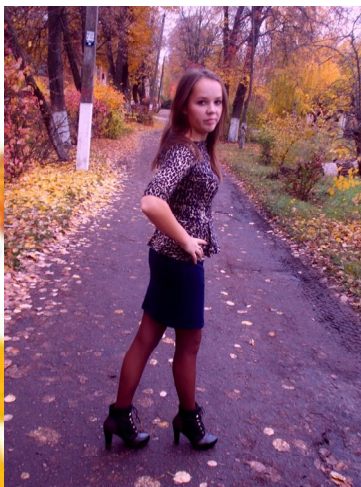
Рефлексія, як особливий вид професійної діяльності, допомагає якісно проектувати процес професійного навчання, прогнозувати навчально-виробничу діяльність майбутніх фахівців. Адже школа сьогодні відчуває потребу у вчителів, який постійно прагне до творчого пошуку, має навички дослідної, експериментальної діяльності, вивчення, узагальнення, впровадження перспективного досвіду, високий рівень інформаційної культури, уміє інтерпретувати новий зміст освіти в методику навчання і виховання, здійснювати аналіз результатів творчої діяльності як своєї власної, так і педагогічного та учнівських колективів.

Ми пропонуємо рефлексивний коментар окремих студентів до виконаної роботи.

Маковська Анна

Мені надзвичайно подобається творчість видатного українського письменника Тараса Григоровича Шевченка, тому я з захопленням працювала над темою дослідження. Дізналася про його “злети” і “падіння”. Я гадаю, що в такій вірі в наш народ і сміливості ми маємо вчитися у письменника.

Брязкало Катерина

Творчістю Тараса Григоровича Шевченка я цікавлюсь з самого дитинства, адже його твори надзвичайно цікаві, тому досліджувати його життя і творчість мені були приємно, я дізналася багато нового і цікавого з його життя, буду й надалі вивчати його творчість.

За своє коротке життя Тарас Григорович Шевченко так багато зробив для українського народу, що його зірка ніколи не згасне в нашій пам'яті. Творчість великого Кобзаря належить до вічно живих явищ, які не спиняються на тій точці, на якій застав їх кінець, а розвиваються далі вже у свідомості суспільства. Тому у вивченні життєвого і творчого доробку митця не повинно бути місця шаблону й штампу. Слід уникати стандартної схеми: народився, жив, писав, помер. А сучасні технології, методи навчання повинні зацікавити студентів у прочитанні творів. Пріоритетними напрямками подальших досліджень вважаємо розробку відповідних педагогічних умов для роботи з проектними технологіями під час вивчення творів інших письменників, які забезпечать ефективну роботу над текстами різних жанрів, шляхи здійснення літературної освіти студентів ВНЗ, які сприятимуть застосуванню пошукових та репродуктивних методів організації словесної творчої діяльності майбутнього фахівця.

Література

1. Гордійчук Г. Використання освітнього інформаційного середовища навчального закладу як засобу підвищення якості професійної підготовки / Галина Гордійчук // Педагогіка і психологія професійної освіти : наук.-метод. журнал. – 2008. – № 4. – С. 149–155.
2. Грона Н. В. Метод проектів – фактор ефективного засвоєння орфографічних знань студентами педагогічного коледжу / Н. В. Грона // Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. “Рівень ефективності та необхідність впливу педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства”, Харків, 29–30 березня 2013. – Х., 2013. – С. 9–12
3. Завгородня Т. Розвиток науково-творчого потенціалу викладача ВНЗ в контексті педагогічної спадщини Василя Сухомлинського / Т. Завгородня // Наукові записки. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – Вип. 123, т. I. – С. 41–45.
4. Сухомлинский В. О. Сердце отдаю детям / Василий Александрович Сухомлинский. – К. : Рад. школа, 1988. – 270 с. – (Першотвір).
5. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / Василь Олександрович Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 2. – 1976. – 670 с.